

EUROOPA KOHTU OTSUS (esimene koda)

16. detsember 2004*

Kohtuasjas C-520/03,

mille esemeks on EÜ artikli 234 alusel Tribunal Superior de Justicia de la Comunidad Valenciana (Hispaania) poolt 27. novembri 2003. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis jõudis Euroopa Kohtusse 15. detsembril 2003, menetluses

José Vicente Olaso Valero

„

versus

Fondo de Garantía Salarial (Fogasa),

EUROOPA KOHUS (esimene koda),

koosseisus: koja esimees P. Jann, kohtunikud K. Lenaerts, N. Colneric (ettekandja),
K. Schiemann ja E. Juhász,

kohtujurist: A. Tizzano,
kohtusekretär: R. Grass,

* Kohtumenetluse keel: hispaania.

arvestades kirjalikus menetluses esitatut,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

- J. V. Olaso Valero, esindaja: *abogada* T. Alcalá Mellado,

- Hispaania valitsus, esindaja: L. Fraguas Gadea,

- Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: G. Rozet ja L. Lozano Palacios,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada asi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

otsuse

¹ Eelotsusetaotlus puudutab nõukogu 20. oktoobri 1980. aasta direktiivi 80/987/EMÜ töötajate kaitset tööandja maksejõuetuse korral käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta (EÜT L 283, lk 23; ELT eriväljaanne 05/01, lk 217) tõlgendamist.

- 2 Eelotsusetaotlus esitati kohtumenetluses J. V. Olaso Valero ja Fondo Garantía Salarial (palga garantiifond, edaspidi „Fogasa”) vahel seoses viimase keeldumisega maksta J. V. Olaso Valerole täiendava vastutuse alusel hüvitist ebaseadusliku vallandamise eest, ehkki selle hüvitise maksmises olid töötaja ja tööandja lepituskokkuleppes kokku leppinud.

Õiguslik raamistik

Ühenduse õigusnormid

- 3 Direktiivi 80/987 artikli 1 lõikes 1 on sätestatud, et „käesolevat direktiivi kohaldatakse töölepingust või töösuhtest tulenevate töötaja nõuete suhtes tööandja vastu, kes on artikli 2 lõikes 1 määratletud tähenduses maksejõuetu”.
- 4 Selle direktiivi artikli 2 lõikes 2 on täpsustatud, et sellega ei piirata siseriiklikku õigust seoses mõistete „töötaja”, „tööandja”, „töötasu”, „vahetult tekkiv õigus” ja „tulevikus tekkiv õigus” määratlemisega.
- 5 Sama direktiivi artikli 3 lõikes 1 on sätestatud:

„Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed kindlustamaks, et artiklit 4 arvestades tagavad garantiiasutused töölepingutest või töösuhetest tulenevate töötaja töötasuga

seotud rahuldamata nõuete väljamaksmise kindlaksmääratud kuupäevale eelnenud ajavahemiku eest.”

- 6 Direktiivi 80/987 artikli 4 kohaselt võivad liikmesriigid piirata sama direktiivi artiklis 3 nimetatud garantiiasutuste maksekohustust, piirates töötasu kindla perioodi või kindla ülemmäära alusel.
- 7 Selle direktiivi artiklis 9 on sätestatud, et see „ei piira liikmesriikide õigust kohaldada või kehtestada töötajate jaoks soodsamaid õigus- või haldusnorme”.
- 8 Kooskõlas sama direktiivi artikli 10 punktiga a „[k]äesolev direktiiv ei piira liikmesriikide õigust [...] võtta vajalikke meetmeid kuritarvituste vältimiseks”.
- 9 Pärast põhikohtuasja asjaolusid jõustunud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. septembri 2002. aasta direktiiviga 2002/74/EÜ, millega muudetakse nõukogu direktiivi 80/987 (EÜT L 270, lk 10; ELT eriväljaanne 05/04, lk 261), asendati direktiivi 80/987 artikkel 3 järgmise tekstiga:

„Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et garantiiasutused tagavad vastavalt artiklile 4 töötajate töölepingutest või töösuhetest tulenevate rahuldamata nõuete väljamaksmise, sealhulgas lahkumistoetuse töösuhete lõpetamise korral, kui siseriiklikud õigusaktid seda ette näevad.

Garantiasutuse ülevõetavad nõuded peavad olema rahuldamata töötasunõuded seoses ajavahemikuga vastavalt olukorrale enne ja/või pärast liikmesriikide määratud kuupäeva.”

Siseriiklikud õigusnormid

Kuninglik seadusandlik määrus 1/1995

- 10 24. märtsi 1995. aasta kuningliku seadusandliku määruse 1/1995, millega kiidetakse heaks Estatuto de los Trabajadores'e muudetud tekst (BOE, nr 75, 29.3.1995, lk 9654, edaspidi „töötajate põhimäärus”) artikli 26 lõigetes 1 ja 2 on sätestatud:

„1. Palgaks loetakse igasugust majanduslikku tulu, mida töötajad saavad rahaliselt või mitterahaliselt vastutasuna teenuste eest, mida nad sooritavad tööalaselt kellegi teise nimel, kui see tulu vastab tegelikule tööle, vaatamata selle tasu vormile või tööga samastatud puhkuseperioodidele. [...]

2. Palgaks ei loeta summasid, mida töötaja sai hüvitisena tööalaste kulude katmiseks, sotsiaalkindlustustoetusi ja -hüvitsi ning üleviimis-, peatamis- ja vallandamishüvitsi.”

- 11 Töötajate põhimääruse artiklis 28, mida muudeti 5. juuli 2002. aasta seadusega 33/2002 (BOE, nr 161, 6.7.2002, lk 24683) pealkirjaga „Võrdne tasustamine soolisel alusel” on täpsustatud:

„Olenemata töö olemusest maksab tööandja kas palgana või muude hüvitistena otseselt või kaudselt võrdväärse töö eest võrdset tasu, välistades tasu koostisosades või tingimustes igasuguse diskrimineerimise soolisel alusel.”

- 12 Töötajate põhimääruse artikli 33 lõigetes 1 ja 2, mis kehtivad 19. detsembri 1997. aasta seaduse 60/1997 (BOE, nr 304, 20.12.1997, lk 37453) redaktsioonis, on sätestatud:

„1. Palga garantiifond, töö- ja sotsiaalkindlustusministeeriumi juures asuv juriidilisest isikust iseseisev asutus, kellel on teovõime oma eesmärkide täitmiseks, maksab ettevõtjate maksejõuetuse, maksete peatamise, pankroti või tervendamismenetluse korral töötajatele väljamaksmisele kuuluva palga.

Eelmise lõigu tähenduses loetakse palgaks sellisena lepitusaktis või kohtuotsuses artikli 26 lõikes 1 märgitud alustel tunnustatud summat ning täiendavat hüvitist *salarios de tramitación*'i alusel, mis on pädeva kohtu poolt olukorrast sõltuvalt otsustatud, tingimusel et fond ei maksa ühelgi alusel ühiselt või eraldi kõrgemat summat kui kutsealadevahelise kahekordse miinimumpäevapalga korrutis maks-mata palga päevadega maksimaalselt 120 päeva ulatuses.

2. Palga garantiifond maksab töötajatele kooskõlas käesoleva seaduse artiklitega 50, 51 ja artikli 52 punktiga c eelmises lõikes märgitud juhtudel kohtu- või haldusorgani otsusega tunnustatud hüvitist vallandamise või lepingu lõppemise tõttu ühe aastapalga ülemmääras, tingimusel et arvutuse aluseks olev päevapalk ei ületa kutsealadevahelist kahekordset miinimumpäevapalka.

Käesoleva seaduse artikli 50 alusel vallandamise või töölepingu lõppemise korral arvutatakse palga garantiifondi poolt makstav hüvitise summa 25 päeva alusel iga töötatud aasta eest ning see ei või ületada eelmises lõigus märgitud ülempiiri.”

- 13 Töötajate põhimääruse artikli 33 lõike 4 järgi täidab fond sellele sättele eelnevates sätetes märgitud kohustused pärast toimiku uurimist põhjendatuse kindlaksmääramiseks.

- 14 Töötajate põhimääruse artiklis 50, milles on esitatud töötaja poolt töölepingu lõpetamise põhjused, on sätestatud:

„1. Töötaja võib töölepingu lõpetamist nõuda järgmistel alustel:

[...]

- c) Iga muu tööandja kohustuste tõsine rikkumine, kui seda ei saa õigustada vääramatu jõuga [...].

2. Nendel juhtudel on töötajal õigus ebaseadusliku vallandamise korral makstavale hüvitisele.”

- 15 Töötajate põhimääruse artikli 56 lõige 1 on sõnastatud järgmiselt:

„1. Kui vallandamine kuulutatakse ebaseaduslikuks, võib tööandja viie päeva jooksul kohtuotsuse kättetoimetamisest otsustada, kas töötaja tööle ennistada, makstes talle käesoleva lõike punktis b sätestatud *salarios de tramitación*'i, või maksta talle järgmised kohtuotsuses kindlaksmääratavad summad:

- a) 45 päevapalka iga töötatud aasta eest ning vähem kui aastase perioodi eest proportsionaalselt; maksimaalselt summas kuni 42 kuupalgani;
- b) makstav palk alates vallandamise kuupäevast kuni vallandamise ebaseaduslikuks tunnistanud kohtuotsuse kättetoimetamiseni või kuni hetkeni, millal töötaja leidis uue töö, kui see tööleasumine toimus enne kohtuotsuse kuulutamist, ja kui tööandja esitab tõendid makstud summade kohta, et neid *salarios de tramitación*'ist vähendada.

Tööandja peab maksma töötaja eest sotsiaalkindlustusmaksleid eespool punktis b märgitud palgale vastava perioodi eest.”

Kuninglik määrus 505/1985 Fogosa kohta

- 16 6. märtsi 1985. aasta kuningliku määruse palga garantiifondi korralduse ja tegevuse kohta (BOE, nr 92, 17.4.1985, edaspidi „kuninglik määrus 505/85”) artiklis 14 on sätestatud:

„1. Käesoleva määruse tähenduses loetakse kaitstud palganõudeks igasugust majanduslikku tulu, mida töötajatel on õigus saada niivõrd, kuivõrd need on tasuks:

- a) tegelikult sooritatud töö eest;
- b) tööga samastatud puhkeaja eest;
- c) töötajate põhimääruse artikli 56 lõike 1 punktis b ja töömenetluse seaduse artikli 211 viimase lõike alusel saadud majandusliku tulu eest.

[...]

2. Hüvitise nõudeks loetakse kohtuotsusega, töövaidlusorgani otsusega või neid kahte täiendava kohtuliku otsusega tunnustatud summa, mis töötajale tuleb maksta vallandamise või töölepingu lõpetamise tõttu kooskõlas töötajate põhimääruse artiklitega 50 ja 51.”

- 17 Selle kuningliku määruse artikli 28 lõike 3 kohaselt võib palga garantiihüvitiste taotluse jätta rahuldamata, kui tuvastatakse õiguse kuritarvitamine või pettus ja kui nende maksmine on õigustamatu, kuna eksisteerib töötajate ja tööandjate ühine huvi luua näivus seadusjärgsest maksejõuetusest, et saada palga garantiifondist hüvitist.”

Töömenetluse seadus

- 18 7 aprilli 1995. aasta kuningliku seadusandliku määruse 2/1995, millega kiidetakse heaks Ley de Procedimiento laboral (töömenetluse seadus) muudetud tekst (BOE, nr 86, 11.4.1995, lk 10695, edaspidi „LPL”), artikkel 63 kehtestab kohustuse läbida enne kohtumenetluse läbimist lepitusmenetlus haldusorganis.

- 19 LPL artiklis 84 on sätestatud, et pärast selles organis toimuva lepitusmenetluse ebaõnnestumist tuleb pädevas kohtuorganis läbida uus lepitusmenetlus.

Põhikohtuasi

- 20 Valencia (Hispaania) Juzgado de lo Social nr 16 15. detsembri 1999. aasta lepitusaktiga, menetluses, milles J. V. Olaso Valero vaidlustas oma vallandamise, tunnistati tema vallandamine äriühingu Valls y Lorente SL (edaspidi „Valls”) poolt ebaseaduslikuks. Neis tingimustes kohustus viimane maksma J. V. Olaso Valerole *salarios de tramitación*'i ning hüvitist ebaseadusliku vallandamise eest. Töötaja nõustus selle kohustusega.
- 21 Kuna Valls ei olnud kokkulepitud kuupäevaks selle kohustuse alusel maksmisele kuuluvaid summasid tasunud, tegi Valencia (Hispaania) Juzgado de lo Social nr 3 10. veebruaril 2000 määruse selle kohustuse täitmiseks. Sama kohtu 21. septembri 2001. aasta määrusega kuulutati Valls maksejõuetuks. See määrus toimetati pooltele ja Fogasale.
- 22 J. V. Olaso Valero esitas Fogasale taotluse garantiitoetuste maksmiseks, mille Fogasa jättis 30. oktoobri 2001. aasta otsusega rahuldamata. Ebaseadusliku vallandamise eest makstava hüvitise osas väitis Fogasa, et selle alusel nõutud summad lepidi kokku lepituskokkuleppes ning kooskõlas kuningliku määruse 505/85 artikli 14 lõikega 2 ei olnud neid kohtuotsuse, töövaidlusorgani või neid kahte täiendava kohtuliku otsusega tunnustatud.
- 23 Valencia Juzgado de lo Social nr 16 jättis J. V. Olaso Valero kaebuse Fogasa ülalmainitud otsuse peale 20. märtsi 2003. aasta otsusega rahuldamata.

Eelotsuse küsimused

- 24 Nimetatud rahuldamata jätmise otsuse peale esitati apellatsioonkaebus Tribunal Superior de Justicia de la Comunidad Valenciana'le, kes märgib eelotsusetaotluses, et Euroopa Kohus on juba lahendanud *salarios de tramitación*'i küsimuse 12. detsembri 2002. aasta otsuses kohtuasjas C-442/00: Rodríguez Caballero (EKL 2002, lk I-11915).
- 25 Ebaseadusliku vallandamise hüvitise osas märgib see kohus, et töötajate põhimääruse artiklit 28 silmas pidades tundub, et Hispaania õiguses ei ole tasu mõiste piisavalt piiritletud üksnes palgaga niivõrd, kuivõrd see võib tähendada nii „palka” kui ka „muid hüvitisi”.
- 26 Eelotsusetaotluse esitanud kohtul on kahtlus direktiivi 80/987 üldises kohaldatavuses ebaseaduslikult vallandatud töötajale makstud hüvitisele, arvestades eriti eespool viidatud Rodríguez Caballero kohtuotsuse punkte 26 ja 27. Ta märgib nimelt, et alles direktiiviga 2002/74 viidi direktiivi 80/987 artiklisse 3 viide „rahuldamata nõuete väljamaksmisele töösuhte lõpetamise korral, kui siseriiklikud õigusaktid seda ette näevad”. Muu hulgas seob direktiivi 80/987 artikli 4 lõige 2 tasu maksmise sellele vastavate perioodidega, mis ei sobi kokku hüvitise mõttega. Et mitte anda töötajate põhimääruse artikli 28 alusel täiesti uudset tõlgendust tasu õiguslikule mõistele, nii et see hõlmaks ka ebaseadusliku vallandamise hüvitised, tuleneb Hispaania õigusest, et direktiiv 80/987 ei kohaldu neile, kuna siseriiklikud sätted on selles osas töötajate ühenduse õiguse omadest soodsamad.
- 27 Eelotsusetaotluse esitanud kohtul on kahtlus ka eespool viidatud Rodríguez Caballero kohtuotsuse punktides 30, 31, 32 ja 33 viidatud võrdsuse ja mittediskrimineerimise üldpõhimõtete järgimise osas. See kohus leiab, et kui

töötajate põhimääruse artiklit 33 ja kuningliku määruse 505/85 sätteid pidada ühenduse õiguse kohaldamisalasse kuuluvaks, võib sellest järeldada, nagu ka *salarios de tramitación*'i puhul, et kui kõigil ebaseaduslikult vallandatud töötajatel — nii kohtuotsusega ebaseaduslikuks kuulutatud vallandamise kui ka vallandamise ebaseaduslikkuse eelneval tunnustamisel tugineva lepituskokkuleppe korral — on õigus ennistamata jätmise korral saada hüvitist, ei ole töötajate põhimääruse artikli 33 lõikes 2 toodud piirang kohtu- või haldusorgani otsusega tunnustatud hüvitiste osas objektiivselt õigustatud.

28 Tribunal Superior de Justicia de la Comunidad Valenciana väidab, et kuningliku määruse 505/85 artikli 28 lõike 3 alusel oli Fogasal piisavalt tagatise kõikvõimalike pettuste vältimiseks. LPL artikli 84 alusel toimunud lepitust kontrollis väga põhjalikult kohus, kes pidi selle heaks kiitma. See peab enam paika sellistes olukordades nagu põhikohtuasjas, kus garantiiasutus ise tunnustas kohtuistungil, et nõutud summa on täpne ja kooskõlas Hispaania õigusega kehtestatud ülemmäärade ja piiridega.

29 Nende kaalutluste alusel otsustas Tribunal Superior de Justicia de la Comunidad Valenciana kohtumenetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised kaks eelotsuse küsimust:

„1. Kas hüvitis ebaseadusliku vallandamise eest kuulub direktiivi 80/987 [...] kohaldamisalasse direktiivi 2002/74 eelses redaktsioonis?

2. Kas võrdsuse ja mittediskrimineerimise põhimõtete järgimise vaatepunktist on [töötajate põhimääruse] artikli 33 lõikes 2 esinev norm niivõrd, kuivõrd sellega nõutakse kohtu- või haldusorgani otsust Fogasa poolt vastavate hüvitiste maksmiseks, objektiivselt põhjendamatu ning tuleb seega jätta kohaldamata?"

Eelotsuse küsimuste kohta

Esimene küsimus

30 Direktiivi 80/987 kohaldamisala on määratletud selle artiklis 1. Direktiivi artikli 1 lõike 1 lugemisel koostoimes sama direktiivi artikli 3 lõikega 1 ilmneb, et sellega peetakse silmas vaid töölepingutest või töösuhetest tulenevaid rahuldamata nõudeid, mis on seotud artikli 3 lõike 1 tähenduses töötasuga (vt eespool viidatud Rodríguez Caballero kohtuotsus, punkt 26).

31 Direktiivi 80/987 artikli 2 lõike 2 kohaselt täpsustab töötasu mõiste ja määratleb selle sisu siseriiklik õigus (eespool viidatud Rodríguez Caballero kohtuotsus, punkt 27). Käesoleval juhul viitab see direktiiv seega Hispaania õigusele.

32 Asjaolu, et direktiivis 80/987 on töötasu maksmine seotud võrdlusperioodidega, ei välista selle kohaldamist ebaseadusliku vallandamise hüvitistele. Seda kinnitab selle direktiivi artikli 3 sõnastus direktiiviga 2002/74 muudetud redaktsioonis, mis,

säilitades küll seose nende perioodidega, viitab otse lahkumishüvitisele töösuhte lõpetamise korral.

- 33 Seega tuleb esimesele küsimusele vastata, et siseriiklik kohus peab kindlaks määrama, kas siseriiklikus õiguses määratletud mõiste „töötasu” hõlmab ebaseadusliku vallandamise hüvitisi. Jaatava vastuse korral kuuluvad need hüvitised direktiivi 80/987 kohaldamisalasse direktiivi 2002/74 eelses redaktsioonis.

Teine küsimus

- 34 Siseriikliku õigusega garantiiasutuse poolt makstavaid hüvitisi määratledes tuleb järgida põhiõigusi, sealhulgas ka võrdsuse ja mittediskrimineerimise üldpõhimõtet. Selle põhimõtte kohaselt ei tohi võrreldavaid olukordi erinevalt käsitleda, välja arvatud siis, kui erinev käsitus on objektiivselt põhjendatud (eespool viidatud Rodríguez Caballero kohtuotsus, punktid 29–32).
- 35 Ebaseaduslikult vallandatud töötajad on võrreldavas olukorras niivõrd, kui võrd neil on õigus hüvitisele ennistamata jätmise korral.
- 36 Neile töötajatele Hispaania õiguse alusel osaks saav erinev kohtlemine niivõrd, kui võrd Fogasa võtab enda kanda ebaseadusliku vallandamise hüvitise nõuded vaid siis, kui neid nõudeid kohtu- või haldusorgani otsusega tunnustatakse, on lubatav

üksnes siis, kui see erinev kohtlemine on objektiivselt põhjendatud (vt selle kohta eespool viidatud Rodríguez Caballero kohtuotsus, punkt 34).

- 37 Sellega seoses tuleb märkida, et toimikus ei ole täiendavaid asjaolusid lisaks neile, mida Euroopa Kohus on juba eespool viidatud Rodríguez Caballero kohtuotsuse punktides 36–38 hinnanud. Sellest tuleneb, et kohtu- või haldusorgani otsusega tunnustatud ebaseadusliku vallandamise hüvitistele vastavate nõuete ning lepitusmenetluses tunnustatud ebaseadusliku vallandamise hüvitistele vastavate nõuete vahelist erinevat kohtlemist ei õigusta ükski usutav argument.
- 38 Arvestades eelnevaid kaalutlusi, tuleb teisele küsimusele vastata, et kui asjaomases siseriiklikus õiguses loetakse kohtu- või haldusorgani otsusega tunnustatud ebaseadusliku vallandamise hüvitisele vastavad nõuded „töötasuks”, tuleb lepitusmenetluse käigus, nagu põhikohtuasjas käsitusel, kinnitatud samased nõuded lugeda töölepingutest või töösuhetest tulenevateks töötajate töötasuga seotud nõueteks direktiivi 80/987 tähenduses. Siseriiklik kohus peab jätna kohaldamata siseriikliku õigusnormi, mis võrdsuse põhimõtet rikkudes jätab viimati nimetatud nõuded selle õigusnormi tähenduses töötasu mõistest välja.

Kohtukulud

- 39 Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik

kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamisega seotud kohtukulused, v.a põhikohtuasja poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (esimene koda) otsustab:

1. Siseriiklik kohtunik peab kindlaks määrama, kas siseriiklikus õiguses määratletud mõiste „töötasu” hõlmab ebaseadusliku vallandamise hüvitisi. Jaatava vastuse korral kuuluvad need hüvitised nõukogu 20. oktoobri 1980. aasta direktiivi 80/987/EMÜ töötajate kaitset tööandja maksejõuetuse korral käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta kohaldamisalasse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. septembri 2002. aasta direktiivi 2002/74/EÜ, millega muudetakse nõukogu direktiivi 80/987, eelses redaktsioonis.
2. Kui asjaomases siseriiklikus õiguses loetakse kohtu- või haldusorgani otsusega tunnustatud ebaseadusliku vallandamise hüvitisele vastavad nõuded „töötasuks”, tuleb lepitusmenetluse käigus, nagu põhikohtuasjas käsitusel, kinnitatud samased nõuded lugeda töölepingutest või töösuhetest tulenevateks töötajate töötasuga seotud nõueteks direktiivi 80/987 tähenduses. Siseriiklik kohus peab jätma kohaldamata siseriikliku õigusnormi, mis võrdsuse põhimõtet rikkudes jätab viimati nimetatud nõuded selle õigusnormi tähenduses mõiste „töötasu” alt välja.

Allkirjad